

РОЗДІЛ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

RETAIL OF INTERNATIONAL BUSINESS IN THE CUTTERS OF GLOBALIZATION

У статті досліджено сутність глобалізації. Авторами визначено роль, місце та стан міжнародного бізнесу у світовій економіці. Розглянуто причини, які визначають можливість появи міжнародного бізнесу, такі як розвиток науково-технічного прогресу, виробничих зв'язків; формування великих компаній, банків, які мають суттєві фінансові, виробничі та інші ресурси; лібералізація політики зовнішньоекономічних зв'язків в країнах світу. Однією з важливих ознак сучасного розвитку світового господарства є розвиток процесів глобалізації, які мають суттєвий вплив на систему міжнародних економічних відносин, трансформують напрями та визначають тенденції розвитку економік окремих країн. Як явище міжнародних економічних відносин міжнародний бізнес є формою взаємодії суб'єктів світового господарства, що спрямована на одержання вигод від транснаціонального співробітництва. Сутність цього поняття розглядається як будь-яка операція, що проводиться контрагентами двох або більше країн.

Ключові слова: міжнародний бізнес, транснаціональні компанії, глобалізація, світове господарство.

В статті досліджено сутність глобалізації. Авторами визначено роль, місце та стан міжнародного бізнесу у світовій економіці. Розглянуто причини, які визначають можливість появи міжнародного бізнесу, такі як розвиток науково-технічного прогресу, виробничих зв'язків; формування великих компаній, банків, які мають суттєві фінансові, виробничі та інші ресурси; лібералізація політики зовнішньоекономічних зв'язків в країнах світу. Однією з важливих ознак сучасного розвитку світового господарства є розвиток процесів глобалізації, які мають суттєвий вплив на систему міжнародних економічних відносин, трансформують напрями та визначають тенденції розвитку економік окремих країн. Як явище міжнародних економічних відносин міжнародний бізнес є формою взаємодії суб'єктів світового господарства, що спрямована на одержання вигод від транснаціонального співробітництва. Сутність цього поняття розглядається як будь-яка операція, що проводиться контрагентами двох або більше країн.

и состояние международного бизнеса в мировой экономике. Рассмотрены причины, которые определяют возможности появления международного бизнеса, такие как развитие научно-технического прогресса, производственных связей; формирование крупных компаний, банков, которые имеют существенные финансовые, производственные и другие ресурсы; либерализация политики внешнеэкономических связей в странах мира. Одним из важных признаков современного развития мирового хозяйства является развитие процессов глобализации, которые имеют существенное влияние на систему международных экономических отношений, трансформируют направления и определяют тенденции развития экономик отдельных стран. Как явление международных экономических отношений международный бизнес является формой взаимодействия субъектов мирового хозяйства, направленной на получение выгоды от транснационального сотрудничества. Сущность этого понятия рассматривается как любая операция, которая проводится контрагентами двух или более стран.

Ключевые слова: международный бизнес, транснациональные компании, глобализация, мировое хозяйство.

УДК 339.9:330.33.01:005.412

Батракова Т.І.

к.е.н., доцент кафедра фінансів,
банківської справи та страхування
Запорізький національний університет

Гайдай І.О.

студентка
Запорізький національний університет

The article explores the essence of globalization. Authors define the role, place and status of international business in the global economy. The article considers the reasons for the appearance of international business, namely, the development of scientific and technological progress, industrial relations; the formation of large companies, banks that have significant financial, industrial and other resources; liberalization of foreign economic relations policy in the countries of the world. One of the important signs of the modern development of the world economy is the development of processes of globalization, which have a significant impact on the system of international economic relations, transform directions and determine trends development of the economies of individual countries. As a phenomenon of international economic relations, international business is a form the interaction of subjects of the world economy, aimed at obtaining benefits from transnational cooperation. The essence of this concept is considered as any operation that is carried out contractors of two or more countries. Driving international business takes place in the scale of intensive investment and innovation processes, where the motives of all subjects of the world economy are common. Can be concluded that today's decisions for crossing domestic borders and internationalize the business is a prerequisite for serious growth and development of a business entity. As such, he is always searching and analysis of potential areas where the company from small or medium business entity would become a corporate organization striving to constantly expanding and increasing its own portfolio.

Key words: international business, multinational companies, globalization, world economy.

Постановка проблеми. В розвитку світового господарства на сучасному етапі різко посилюється процес інтернаціоналізації, який приймає форму глобалізації. Глобалізація є гомогенізацією світу, життям за єдиними принципами, прихильністю до єдиних цінностей, дотриманням єдиних звичаїв та норм поведінки, прагненням все універсалізувати. При цьому активно розвиваються міжнародні економічні, політичні, культурні відносини, а також виникають десятки різноманітних інтеграційних об'єднань, в яких бере участь більшість національних держав.

Глобалізація, розмиваючи національні кордони суверенних держав, вивела на світову арену нових акторів загальнопланетарного значення, які стали головною силою формування сучасного світового господарства. Такими акторами є компанії великого бізнесу глобального масштабу. Великий бізнес створює економічну тканину сучасного світу, а його сукупність утворює самодостатній транснаціональний капітал. Саме компанії великого бізнесу в країнах базування та своїх закордонних філіях виробляють понад третини світового ВВП, на них припадають до 60% всього світового експорту й

понад половини всієї світової торгівлі. У всіх глобальних тенденціях розвитку світового господарства, таких як лібералізація, інтернаціоналізація, уніфікація, першопричиною або розширювальним фактором є діяльність компаній великого бізнесу. Зростають не тільки їх число та географічний розмах, але й їх залучення у світовій відтворювальний процес.

Великий український бізнес поряд із зарубіжними «колегами» вже давно став невід'ємною частиною світової економічної системи. Завдяки високим цінам на енергоносії та сировину на світовому ринку останніми роками, політичній та економічній стабілізації, а також деяким іншим позитивним факторам він значно збільшив своє виробництво й створює виробничу опору за кордоном, паралельно розширюючи вплив на внутрішньому ринку країни. У зв'язку з цим необхідно проаналізувати умови та тенденції масштабного включення українського підприємництва у вищий ешелон міжнародного бізнесу, визначити стратегію та тактику експансії великого українського бізнесу на профільні світові ринки, показати провідну роль великих компаній у розвитку вітчизняної економіки, а також розглянути напрями їх трансформації в міжнародній площині.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значний внесок у розроблення теоретичних та практичних підходів до вивчення поставлених проблем у галузі транснаціональної діяльності компаній, процесів глобалізації, конкурентоспроможності та стратегій розвитку компаній зробили як зарубіжні, так і вітчизняні вчені.

Серед зарубіжних авторів слід назвати К. Тюджендхета, І. Кларка, М. Портера, Й. Шумпетера, П. Друкера, Д. Стігліца, А. Ругмана, Д. Чендлера-молодшого.

Постановка завдання. Мета статті полягає в теоретичному та практичному дослідженні розвитку міжнародного бізнесу в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження.

На підставі досліджень глобалізаційних процесів провідними економістами показано, що головним напрямом розвитку світової економіки в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. стало формування загальносвітового інвестиційного простору за транскордонним переливом капіталу як у виробничій формі, так й у вигляді прямих іноземних інвестицій. Стратегії провідних господарських суб'єктів зазнають стрімкої еволюції. Спочатку упор робиться на диверсифікації в рамках єдиної власності. На зміну диверсифікації приходить стратегія звільнення від неключових функцій та відділення неефективних сфер діяльності, а також їх передача формально незалежним підприємствам (downsizing and outsourcing). Глобалізація та розщеплення національно-господарських комплексів дали змогу розосередити частини його складо-

вих елементів у масштабі всього світу. В результаті переважаючим стає новий тип господарської діяльності, а саме ТНК.

Глобалізація – це явище, що характеризується збільшенням впливу різних чинників міжнародного характеру на соціальну реальність окремих держав. Особливий інтерес має вплив глобалізації на економіку, що проявляється в корпораціях транснаціонального типу, які ефективно функціонують в різних куточках світу, що активно використовують у своїх інтересах нові історичні умови. Глобалізація стимулює посилення взаємозв'язку та унікальності людей, а також цивілізації загалом. Однак, окрім позитивних аспектів, є також низка факторів, які насторожують. Деякі вчені припускають, що роль транснаціональних організацій незабаром буде настільки великою, що зможе поставити під великий сумнів існування окремих національних держав.

Лише точне сприйняття причин для вигоди міжнародних операцій дасть змогу прийти до розуміння основ та специфіки міжнародного бізнесу як об'єкта взаємного дії з міжнародним менеджментом, тобто йдеться про мотивування підприємця або менеджера, яке пройшло певний історичний розвиток цілої цивілізації, зокрема її економічного ядра.

Історичне й логічне виникнення міжнародного бізнесу відбулося у зв'язку з розвитком та розширенням міжнародного поділу праці, а також у зв'язку з формуванням світового ринку. Міжнародний бізнес – це взаємодія організацій різних форм власності або підрозділів компанії, які розташовані в різних державах, мета яких полягає в отриманні доходу саме за рахунок переважної вигоди міжнародних операцій у сфері ділових відносин.

Міжнародний бізнес є підприємницькою діяльністю, яка пов'язана з тим, що капітал використовується в різних формах високої ділової активності, а також існує для отримання прибутку й поширюється на міжнародну сферу економіки.

Міжнародний бізнес включає різні господарські операції, які здійснюються двома-трьома й більше державами. Подібні ділові відносини можуть відбуватися як між комерційними організаціями, так і між державними установами.

Якщо в міжнародному бізнесі беруть участь комерційні організації, то вся їхня діяльність спрямована на отримання доходу, на відміну від державних установ, що мають, як правило, зовсім інші цілі.

Якщо розглядати міжнародний бізнес щодо міжнародних відносин у сфері економіки, то він є конфігурацією суб'єктів міждержавної економічної діяльності, яка спрямована на отримання взаємовигідного співробітництва.

Процес міжнародного розвитку бізнесу проявляється в особливій формі взаємодії між

суб'єктами. Цей процес має конкретну структуру, певну техніку, а також положення й норми ведення, підсумки та результати, що досягаються під час такої взаємодії.

Суб'єктами міжнародного бізнесу виступають як самостійні особистості, так і цілі соціальні структури, які володіють внутрішніми мотивами, інтересами, цілями та здібностями для того, щоби реалізовуватися в будь-якій сфері міжнародної економічної діяльності.

Основними ознаками суб'єктів міжнародного бізнесу є володіння внутрішніми мотивами, цілеспрямованість, воля й здатність до просування до своїх найважливіших цілей.

Під такі ознаки суб'єктів міжнародного бізнесу підходять деякі особи, організації, транснаціональні структури, міжнародні компанії, союзи, об'єднання, країни.

Основними рисами міжнародного бізнесу є такі.

1) Під час ефективного ведення ділових операцій отримувати дохід у міжнародному бізнесі можна за розширення своїх можливостей за межі кордонів держави.

2) Використання підприємцями додаткових економічних можливостей, які впливають з ресурсної специфіки закордонних ринків, особливостей прав іноземних держав, своєрідності політико-економічних відносин, які регулюються певними видами взаємодії на міждержавному рівні.

3) Міжнародний бізнес є варіантним і залежить від ступеня інтернаціоналізації. Стрижень розвитку міжнародного бізнесу включив періоди певного зростання ступеня інтернаціоналізації від односторонніх поставок на закордонний ринок до цивілізованої структури транснаціональних компаній, для якої світовими сферами, що охоплюють безліч держав і ринків, є виробництво й дистрибуція.

4) У зв'язку з інтернаціоналізацією для різного виду бізнесу максимально доступним є світовий бізнес-сервіс, який не залежить від того, якій державі належить, орієнтований на активність у сфері економіки, а також на ефективність різних послуг (високі наукові, фінансові, транспортні, послуги підбору інтернаціонального колективу), що дає змогу максимально реалізовувати бізнес-можливості.

5) Необхідно враховувати під час побудови бізнесу культурний фактор, а саме ті вимоги й обмеження культури певної держави, що накладаються на контрагента бізнесу. Гострота проблеми полягає в тому, що часто базування компанії сильно відрізняється від культури держави, в якому компанія перебуває.

6) Міжнародний бізнес має глобальне охоплення світової системи обміну інформацією, світового фінансового ринку, об'ємну конструкцію новаторських технологій тощо. Відбувається рух від одного рівня інтернаціоналізації до іншого, від-

повідно, шляхом глобалізації зростає ефективне ведення бізнесу.

7) Міжнародний бізнес є сукупністю професійних знань та умінь набагато вищого ступеня, ніж ті, що є в бізнесовому середовищі країни.

8) Міжнародний бізнес вбирає в себе все найкраще з усієї світової практики.

9) Найважливішим ресурсом міжнародного бізнесу є інформація, а найважливішою зброєю – адаптація.

10) Важливою відмінністю міжнародного бізнесу від національного бізнесу є той факт, що негативні напрями в економіці держави або певній галузі економіки можуть допомогти показати для компанії нові бізнес-можливості.

11) В середині держави великої конкуренції та допомоги державі чітко не видно, тоді як в міжнародному бізнесі можна відчутти підтримку своєї країни під час боротьби з конкурентами.

Міжнародний бізнес можна розглядати як підприємство, що здійснюється в межах світової економіки. Сутність цього поняття розглядається як будь-яка операція, що проводиться контрагентами двох або більше країн. Йдеться про господарські операції, які засновані на нових організаційних технологіях, мають гнучкий характер у процесі оперативного управління з огляду на вплив вимог світового ринку та оптимального задоволення інтересів та потреб партнерів. Міжнародний бізнес базується на можливості отримання переваг (економічних чи технологічних) саме з переваг міждержавних ділових операцій, тобто продажу цього товару в іншій країні або налагодження фірмою однієї країни виробництва в іншій країні, або спільного надання послуг фірмами двох країн третій тощо, що забезпечують залученим у бізнес сторонам більше переваг, ніж вони б мали, якщо б здійснювали аналогічну діяльність як суб'єкти лише національних економік [1].

Прагнення компанії здійснювати операції на закордонних ринках є можливістю реалізації конкурентних переваг, враховуючи глобалізаційні виклики. Ключовими рушійними силами впливу глобалізації на міжнародний бізнес в умовах гіперконкуренції можна вважати зниження бар'єрів, зростання міжкордонної торгівлі та інвестицій, зростання масштабів виробництва глобального продукту для глобального споживача, використання інтернет-технологій та інформаційних технологій, роль швидкозростаючих економік на світовому ринку, впровадження глобальних систем якості та стандартів продукції.

Міжнародна підприємницька діяльність зорієнтована перш за все на вжиття конкретних заходів щодо розширення ринків збуту, капіталу, послуг, пошуку нових джерел виробничих ресурсів, робочої сили та фінансових ресурсів, реалізації диверсифікації господарської діяльності тощо.

Сучасний міжнародний бізнес демонструє досить високий рівень організації, складні різноманітні та гнучкі системи управління, які дають змогу здійснювати господарську діяльність на глобальному рівні. Найважливішою передумовою цього є постійні зовнішні та внутрішні комунікації, які здійснюються переважно за рахунок Інтранету та Інтернету. З огляду на те, що значимість соціального капіталу багаторазово зростає, варто враховувати, що довкола міжнародного бізнесу формується специфічне комунікаційне середовище в рамках глобалізованого економічного простору.

Аналіз діяльності міжнародних компаній дав змогу виділити такі основні особливості їх розвитку:

- збереження високої концентрації (більше 50% торгівлі та 80% інвестицій припадають на 500 найбільших компаній);
- випереджальне зростання технологічного бізнесу, інтернет-компаній (“Apple Inc.”, “Alphabet Inc.”, “Microsoft Corp.”) та компаній, що діють в рамках моделі «на вимогу» за рахунок ІКТ (наприклад, “Uber”, “Didi Chuxing”);
- збільшення кількості компаній з країн, що розвиваються, зокрема у технологічному секторі (наприклад, “Didi Chuxing”, “Xiaomi”);
- зростання кількості малих та середніх компаній, які діють на міжнародному рівні;
- збільшення частки нематеріальних активів [2].

Основними гравцями в сучасній світовій економіці є великі компанії та корпорації. Контролюючи половину світового промислового виробництва, від 66% до 75% експорту, 2/3 світової торгівлі, 4/5 наявних у світі патентів, ліцензій та ноу-хау, великий бізнес може безперешкодно перекачувати капітал, ресурси та носіїв знання в зони їх найбільш ефективного використання, враховуючи економічні переваги інтеграції виробництва та капіталу.

Аналіз найбільших компаній показав, що механізми інтегрування виробничої системи неоднозначні. Вони залежать від виробництва, що переводять за кордон, країни його розміщення та діяльності самої корпорації. Одні виробництва можуть бути легко розділені на низку спеціалізованих процесів та розміщені в різних країнах, інші – складніше. Інформаційні технології створили абсолютно нові умови для руху капіталу, швидкого переливу його з однієї країни в іншу, а торговельні потоки можуть управлятися з єдиного центру. Сучасні засоби зв'язку між окремими підрозділами та фірмами транснаціональної корпорації дають їм змогу значно розширити операції, оперативно змінювати стратегію діяльності.

Отже, на основі аналізу змін у світовому господарстві, що відбулися в кінці ХХ ст., зокрема

становлення нових транснаціональних акторів, змінюється роль держави, формується новий стан валютно-фінансової сфери, відбувається надмірний розмах спекулятивних переливів капіталу, зростає кількість нелегальних операцій, посилюється сфера фінансових послуг, а це показує, що поряд із базовими видами ТНК (вертикально інтегровані, горизонтально інтегровані, диверсифіковані) формуються нові, в основі яких лежать мережеві структури. До них належать «пласкі» організації, в яких усувається якомога більше проміжних ланок, «хмарні» фірми, які координують діяльність зовнішніх структур, «хордичні» корпорації, в яких жодна з частин не знає цілого, а ціле не знає своїх частин.

Висновки з проведеного дослідження. На основі дослідження сучасних тенденцій розвитку світової економіки визначено, що лібералізація не зменшила масштаби прямого державного втручання в економічні процеси, змінилися лише його пріоритети й механізми, адже ринковий механізм сам по собі не здатний запобігти утворенню монополій та обмеження конкуренції, а глобалізація посилює дефекти ринку. Проблема полягає не в протиставленні держави й ринку, а у виявленні найбільш дієвих та корисних форм їх взаємодії та сполучення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кокоріна В.І. Імперативи розвитку міжнародного бізнесу в умовах глобалізації. *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2010. Вип. 7. Ч. 2. С. 67–73.
2. Поляков М.В. Особливості розвитку міжнародного бізнесу в умовах становлення глобальної економіки знань. *Економічний простір*. 2017. № 121. С. 47–57.
3. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрямки їх реалізації. Київ : ВІРА-Р, 1999. 320 с.
4. Глобальна економіка ХХІ століття: людський вимір : монографія / ред. Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, А.М. Колот та ін. Київ : КНЕУ, 2008. 420 с.
5. Охименко П.І., Гацька Л.П., Півторак М.В. та ін. Міжнародний менеджмент : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
6. Ушакова Н.Г., Величко К.Ю., Печенко О.І. Управління міжнародним бізнесом: конспект лекцій для студентів економічного спрямування, аспірантів, викладачів. Харків : Форт, 2016. 126 с.
7. Harris S., Kuivalainen O., Stoyanova V. *International Business: New Challenges, New Forms, New Perspectives*. London : Palgrave Macmillan, 2012. 288 p.
8. Філіпенко А.С. Міжнародні відносини: теорія. Київ : Либідь, 2008. 408 с.
9. Панченко Є.Г. Міжнародний менеджмент. Київ : КНЕУ, 2004. 541 с.
10. Вергун В.А. Міжнародний бізнес : підручник. Київ : ВПЦ Київський університет, 2009. 690 с.

REFERENCES:

1. Kokorina V.I. Imperatives of the development of international business in the conditions of globalization. *Derzhava ta rehiony* [State and regions]. *Series "Economics and Entrepreneurship"*. 2010. no. 7. ch. 2. pp. 67–73 (in Ukrainian).
2. Polyakov M.V. Osoblyvosti rozvytku mizhnarodnoho biznesu v umovakh stanovlennia hlobalnoi ekonomiky znan [Features of the development of international business in the context of the formation of a global knowledge economy]. *Economic space*. 2017. No. 121. S. 47–57 (in Ukrainian).
3. Goyko A.F. *Metody otsinky efektyvnosti investytsii ta priorytetni napriamky yikh realizatsii* [Methods of assessing the efficiency of investments and priority directions of their implementation] Kyiv : VIRA-P, 1999. 320 p. (in Ukrainian).
4. Hlobalna ekonomika XXI stolittia [The Global Economy of the 21st Century]: Human Dimension : Monograph / ed. D.G. Lukyanenko, A.M. Poruchnik, A.M. Collar [and soon]. Kyiv : KNEU, 2008. 420 p.
5. Yuhimenko P.I., Gatska L.P., Pivtorak M.V. [etc.] *Mizhnarodnyi menedzhment* [International management] : a manual. Kyiv : Center for Educational Literature, 2011. 488 p. (in Ukrainian).
6. Ushakov N.G., Velichko K.Yu., Pechenko O.I. *Upravlinnia mizhnarodnym biznesom* [International Business Management] : a summary of lectures for students of economics, postgraduates, lecturers. Kharkov : Fort, 2016. 126 p. (in Ukrainian).
7. Harris S., Kuivalainen O., Stoyanova V. *International Business: New Challenges, New Forms, New Perspectives*. London : Palgrave Macmillan, 2012. 288 p. (in English).
8. Filipenko A.S. *Mizhnarodni vidnosyny* [International Relations]: theory. Kyiv : Lybid, 2008. 408 p. (in Ukrainian).
9. Panchenko E.G. *Mizhnarodnyi menedzhment* [International Management]. Kyiv : KNEU, 2004. 541 p. (in Ukrainian).
10. Vergun V.A. *Mizhnarodnyi biznes* [International Business]: Textbook. Kyiv : Kiev Polytechnic University, 2009. 690 p. (in Ukrainian).

Batrakova Tatiana Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Zaporizhzhya National University**Gayday Inna**Student
Zaporizhzhya National University**RETAIL OF INTERNATIONAL BUSINESS IN THE CUTTERS OF GLOBALIZATION**

The purpose of the article. In the development of the world economy the process of internationalization, which takes the form of globalization, is sharply increasing. At the same time, international economic, political, cultural relations are developing rapidly and dozens of various integration associations are taking place, in which most of the nation-states take part. The purpose of the study is theoretical and practical study of the development of international business in a globalized world.

Methodology. Significant contribution to the development of theoretical and practical approaches to studying the problems in the field of transnational companies, globalization processes, competitiveness and strategies for the development of companies have contributed to the work of both foreign and domestic scientists and researchers.

Results. The article explores the essence of globalization. The author defines the role, place and status of international business in the global economy. The article considers the reasons that determine the possibilities of the emergence of international business, namely, the development of scientific and technological progress, production relations; the formation of large companies, banks that have significant financial, industrial and other resources; liberalization of foreign economic relations policy in the countries of the world. Can be concluded that today's decisions for crossing domestic borders and internationalize the business is a prerequisite for serious growth and development of a business entity. As such, he is always searching and analysis of potential areas where the company from small or medium business entity would become a corporate organization striving to constantly expanding and increasing its own portfolio.

Practical implications. Globalization, blurring the national boundaries of states, brought to the world stage new actors, which became the main force of the formation of the modern world economy. Big business creates an economic fabric of the modern world, and its aggregate forms a self-sufficient transnational capital. In all the global trends in the development of the world economy, such as liberalization, internationalization, unification, etc., the root cause is the activities of large business companies. The desire of the company to carry out operations in foreign markets is an opportunity to realize competitive advantages, taking into account globalization challenges. The key drivers of globalization's impact on international business under conditions of competition include reducing barriers, increasing cross-border trade and investment, increasing the scale of global product production for the global consumer, using Internet and information technology, the role of fast-growing economies in the global market, the introduction of global systems quality and product standards.

Value/originality. Based on the study of modern trends in the development of the world economy, it has been determined that liberalization has not reduced the scope of direct state intervention in economic processes, only its priorities and mechanisms have changed: the market mechanism itself cannot prevent the formation of monopolies and the restriction of competition, and globalization increases market defects. The problem is not in opposing the state and the market, but in identifying the most effective and useful forms of their interaction and communication.